

Súd: Okresný súd Prešov
Spisová značka: 11C/185/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8113221023
Dátum vydania rozhodnutia: 02. 04. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Iveta Wildeová
ECLI: ECLI:SK:OSPO:2014:8113221023.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Prešov sudkyňou JUDr. Ivetou Wildeovou v právnej veci žalobkyne: K. A., nar. XX.X.XXXX, bytom S., D. XX, zastúpená JUDr. Y. K., advokátkou, so sídlom Prešov, Hlavná 61, p r o t i žalovanému: Rapid life životná poisťovňa, a.s., so sídlom Garbiarska 2, Košice, IČO: 31690904, zastúpenému: Advokátska kancelária JUDr. Daniel Blyšťan, s.r.o. so sídlom Užhorodská 21, Košice, o zrušenie rozhodcovského rozsudku a prísl. takto

rozhodol:

Súd z r u š u j e rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice so sídlom Alžbetina 41, Košice sp. zn. 3C 2516/2012 zo dňa 19.1.2012.

Žalovaný je p o v i n n ý nahradiť žalobkyni trovy konania vo výške 363,34 Eur na účet jej právnej zástupkyne v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

Žalovaný je p o v i n n ý zaplatiť súdny poplatok zo žaloby vo výške 99,50 Eur na účet Okresného súdu Prešov v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

o d ô v o d n e n i e :

Žalobkyňa žalobou zo dňa 16.7.2013 sa domáhala zrušenia rozhodcovského rozsudku Arbitrážneho súdu v Košiciach sp. zn. 3C 2516/2012 zo dňa 19.1.2012 podľa § 40 ods. 1 písm. c/ a j/ zákona č. 244/2002 Z.z. Žalobu odôvodnila neplatnosťou rozhodcovskej doložky ako neprijateľnej zmluvnej podmienky s poukazom na § 53 ods. 4 písm. r/ Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). Mala za to, že rozhodcovská doložka nebola individuálne dojednaná, pretože tvorila súčasť poisťovnej zmluvy a v tejto súvislosti poukázala na závery rozhodnutí Najvyššieho súdu SR 6Cdo 1/2012 a 6Cdo 3/2013.

Žalovaný namietal nesplnenie poplatkovej povinnosti žalobkyne s vyslovením názoru o tom, že dané konanie je osobitným konaním, ktoré sa spoplatňuje. Vyslovil tiež názor o neurčitosti žalobného petitu, v ktorom má byť uvedený aj právny dôvod požadovaného zrušenia rozhodcovského rozsudku. Uviedol, že zmluvné podmienky v poisťovných zmluvách nespádajú pod súdnu kontrolu v zmysle smernice Rady 93/13/EHS - jej 19. bodu odôvodnenia, podľa ktorého hodnoteniu zmluvných podmienok v zmysle tejto smernice nepodliehajú, pretože zahŕňajú poisťovné riziko pri výpočte poisťovného. Hodnotí ustanovenie § 53 ods. 4 písm. r/ Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) a jeho formuláciu považuje za nesprávnu v dôsledku chybného prekladu už spomínanej smernice a chybnjej transpozície do OZ. Zdôraznil, že zámerom EÚ je uplatňovať v čo najväčšej miere mimosúdne prostriedky pri riešení sporov zo spotrebiteľských zmlúv. Poukazuje na to, že rozhodcovská doložka bola individuálne dojednaná v osobitných zmluvných dojednaniach, ktoré žalobkyňa nemusela podpísať a v takom prípade by nebol dotknutý zvyšok poisťovného vzťahu. Dôkazom tohto tvrdenia je aj záznam o potrebách a požiadavkách klienta, ktorý predchádzal uzavretiu poisťovnej zmluvy a ktorý preukazuje to, že klient bol poučený o možnostiach riešenia sporov v rozhodcovskom konaní a nežiadal ďalšie dopĺňajúce

vysvetlenia. V dôsledku individuálneho dojedania rozhodcovskej doložky nemôže už súd skúmať prípadnú nerovnováhu v právach a povinnostiach, čo však navyše ani nie je tento prípad. Zdôrazňuje koncepciu priemerne vnímavého a obozretného spotrebiteľa a v tej súvislosti skutočnosť, že text osobitných zmluvných dojednaní je samostatne graficky, vizuálne a právne oddelený, obsahuje len 2 body, je teda stručný a zrozumiteľný bez toho, aby mohol spotrebiteľa zavádzať, pričom na znak vôle a súhlasu s jeho obsahom je samostatne verifikovaný menom, priezviskom, miestom, dátumom, číslom OP a osobitným podpisom žalobcu vzťahujúcim sa len týmito dojednania. Poukázal tiež na to, že dodatočne bola daná žalobkyňi možnosť odmietnuť rozhodcovské konanie dodatkom č. 2 (bod 7, časť XVII. ods. 11 b k PP), ktorý pripojil k vyjadreniu. Navyše žalobkyňa bola v rozhodcovskom konaní podľa neho pasívna a nevyužila svoje procesné práva - podanie odporu voči rozhodcovskému rozsudku, ktorý bol vydaný v súlade s rokovacím poriadkom arbitrážneho súdu. Rozhodcovský rozsudok bol vydaný v skrátanom konaní, ktoré je obdobou vydania platobného rozkazu podľa § 172 O.s.p. Žalovaný napokon citoval viaceré súdne rozhodnutia, v ktorých súdy dospeli k záveru o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky - Uznesenie Krajského súdu v Prešove 10CoE 48/2011 zo dňa 27.10.2011, ako aj 10CoE 51/2011 z toho istého dátumu, uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici 16CoE 212/2012 zo dňa 22.8.2012, 13CoE 176/2011 zo dňa 14.6.2011, 13CoE 231/2011 zo dňa 15.8.2011, 17CoE 209/2012 zo dňa 30.1.2013, CoE 172/2010 zo dňa 31.8.2010, 14CoE 174/2011 zo dňa 27.6.2011, 14CoE 198/2011 zo dňa 6.6.2011, 17CoE 224/2012 zo dňa 29.1.2013, 41CoE 56/2013 zo dňa 28.5.2013, 41CoE 138/2013 zo dňa 27.6.2013a tiež viaceré uznesenia Okresného súdu v Rimavskej Sobote, v Čadci a uznesenia Krajského súdu v Košiciach.

Súd vykonal dokazovanie výsluchom žalobkyne, svedkyne O. Z., poisťnou zmluvou č. 4478100005, všeobecnými poisťnými podmienkami a osobitnými zmluvnými dojednania k tejto zmluve, spisom Arbitrážneho súdu Košice 3C 2516/2012, záznamom o požiadavkách a potrebách klienta, dodatkom č. 2 k všeobecným poisťným podmienkam, ako aj ďalším spisovým materiálom a zistil tento skutkový stav:

Dňa 27.8.2008 uzavreli účastníci poisťnú zmluvu pod č. 4478100005 týkajúcu sa životného poistenia žalobkyne, ktoré malo trvať od 28.8.2008 do 28.8.2023.

Ako vyplýva zo spisu Arbitrážneho súdu Košice 3C 2516/2012 k zániku tohto poistenia došlo dňa 28.3.2010 na základe žiadosti žalobkyne zo dňa 19.1.2009.

Súčasťou príslušnej poisťnej zmluvy sú všeobecné poisťné podmienky (ďalej len „VPP“) v počte 12 strán napísaných drobným písmom, ktoré podpísala aj žalobkyňa dňa 27.8.2008. Čl. XV. upravuje rozhodcovské konanie. V bode 1 sa konštatuje, že poisťovňa a poisťník sa dohodli na tom, že všetky spory sa budú riešiť v rozhodcovskom konaní. O výbere rozhodcovského súdu alebo o poverení rozhodcov pre konkrétny prípad rozhoduje poisťovňa, ktorá vydá aj štatút rozhodcovského súdu. VPP pokračujú formou predtlaču do osobitných zmluvných dojednaní k poisťnej zmluve, ktoré sú označené ako „Osobitné zmluvné dojednania č. 01/2007“ a v nich v bode 2 sa uvádza, že poisťník a poisťovňa týmto vyjadrujú obaja spoločne a každý zároveň svojim podpisom samostatne svoju vôľu v prípade vzniku akéhokoľvek sporu medzi zmluvnými stranami, že sa namiesto súdneho konania z dôvodu účelnosti, praktickosti a rýchlosti podrobia sa rozhodcovskému konaniu v zmysle XV. časti týchto VPP. Toto ustanovenie chápu zmluvné strany ako rozhodcovskú doložku. Aj tieto dojednania sú podpísané žalobkyňou v ten istý deň, teda 28.7.2008.

V časti XVII. VPP označených ako „záverečné ustanovenia“ je 19 bodov (vrátane podbodov), pričom v bode 7a sa uvádza, že s uzavretím poisťnej zmluvy je pri jej vzniku spojený osobitný provízny náklad v podobe úhrady odmeny za sprostredkovanie poisťnej zmluvy medzi poisťovňou a poisťníkom, ktorý uhrádza poisťovňa. Podpisom poisťnej zmluvy vzniká poisťovní osobitná pohľadávka voči poisťníkovi vo výške vyplatennej províznej odmeny za sprostredkovanie príslušnej poisťnej zmluvy, ktorá sa vysporiada pri ukončení poisťného vzťahu zápočtom voči odkupnej hodnote, ak je vytvorená alebo poisťnému plneniu. Ak odkupná hodnota pri ukončení poisťného vzťahu vytvorená nebola, pohľadávka sa stáva splatnou dňom ukončenia poisťného vzťahu a poisťovňa je oprávnená voči poisťníkovi ju uplatniť podľa zásad dohodnutých v týchto VPP pred rozhodcovským súdom.

Práve vyššie uplatnený nárok si žalovaný uplatnil návrhom, ktorý bol doručený Arbitrážnemu súdu Košice dňa 4.1.2012 a ktorý vyčíslil na sumu 144,95 Eur.

Arbitrážny súd Košice dňa 19.1.2012 bez pojednávania vydal rozsudok pod sp. zn. 3C 2516/2012, ktorým uložil žalobkyni (v rozhodcovskom konaní žalovanej) zaplatiť Rapid life životnej poisťovni a.s. 144,95 Eur a trovy rozhodcovského konania vo výške 276 Eur. Rozsudok bol doručený žalobkyni dňa 21.6.2013. Poučenie rozhodcovského rozsudku obsahuje informáciu o možnosti podania odporu v lehote 5 dní od doručenia, ale len za podmienky zaplataenia poplatku za odpor vo výške 72 Eur.

Žalobkyňa na pojednávaní prehlásila, že pri uzatváraní poisťovnej zmluvy nepadla ani zmienka o rozhodcovskej doložke. Nepamätala si, či okrem poisťovnej zmluvy podpisovala aj nejaké ďalšie listiny vrátane VPP. Uviedla, že ak by bola informovaná o tom, že v prípade akéhokoľvek sporu s poisťovňou, že sa tento bude riešiť len na rozhodcovskom a nie na všeobecnom súde rozhodne by s niečím takým nesúhlasila.

Svedkyňa O. Z., ktorá je dcérou žalobkyne uzatvárala s ňou predmetnú poisťovnú zmluvu ako sprostredkovateľka poistenia na základe zmluvy uzavretej so žalovaným. Potvrdila, že žalobkyňa neupozorňovala na rozhodcovskú doložku, o ktorej ani ona nebola informovaná. Uviedla síce, že žalobkyňa mala možnosť VPP pred ich podpisom prečítať, či ich čítala, uviesť nevedela. Zároveň však zdôraznila, že žalobkyňa je jednoduchý človek a preto mnohým veciam ani nerozumela, dokonca ona sama ako sprostredkovateľka poistenia si niektoré podmienky vysvetľovala inak, ako to bolo v skutočnosti, čo zistila až neskôr. Poukázala na to, že pri školení a poradách u žalovaného bolo im ako sprostredkovateľom poistenia zdôrazňované to, že všetky príslušné listiny vrátane VPP, v ktorých boli obsiahnuté aj osobitné zmluvné dojednania, musí poisťník podpísať a pokiaľ by niektorý podpis chýbal, vedela o tom, že takúto listinu žalovaný vracal sprostredkovateľovi poistenia s tým, aby zabezpečil chýbajúci podpis, aj keď jej osobne sa to nestalo. Svedkyňa uviedla aj to, že vzhľadom na zrušenie tohto poistenia do 2 rokov celú províziu svedkyňa žalovanému vrátila.

Podľa § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.

Podľa § 52 ods. 2 OZ ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia sú neplatné.

Podľa § 52 ods. 3 OZ dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

Podľa § 52 ods. 4 OZ spotrebiteľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

Podľa § 53 ods. 1 OZ spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len "neprijateľná podmienka"). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.

Podľa § 53 ods. 2 OZ za individuálne dojednané zmluvné ustanovenia sa nepovažujú také, s ktorými mal spotrebiteľ možnosť oboznámiť sa pred podpisom zmluvy, ak nemohol ovplyvniť ich obsah.

Podľa § 53 ods. 3 OZ ak dodávateľ nepreukáže opak, zmluvné ustanovenia dohodnuté medzi dodávateľom a spotrebiteľom sa nepovažujú za individuálne dojednané.

Podľa § 53 ods. 4 písm. r/ OZ za neprijateľné podmienky uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa považujú ustanovenia, ktoré vyžadujú v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní.

Podľa § 53 ods. 5 OZ neprijateľné podmienky upravené v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné.

Rozhodcovské konanie je upravené v zákone č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní.

Podľa § 40 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z. účastník rozhodcovského konania sa môže žalobou podanou na príslušnom súde domáhať zrušenia tuzemského rozhodcovského rozsudku len ak

- a) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, ktorá nemôže byť predmetom rozhodcovského konania (§ 1 ods. 3),
- b) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, o ktorej už predtým právoplatne rozhodol súd alebo sa o nej právoplatne rozhodlo v inom rozhodcovskom konaní,
- c) jeden z účastníkov rozhodcovského konania popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy,
- d) sa rozhodlo o veci, na ktorú sa rozhodcovská zmluva nevzťahovala, a účastník rozhodcovského konania túto okolnosť v rozhodcovskom konaní namietal,
- e) účastník rozhodcovského konania, ktorý musí byť zastúpený zákonným zástupcom, nebol takto zastúpený alebo v mene účastníka rozhodcovského konania vystupovala osoba, ktorá nebola na to splnomocnená a jej úkony neboli ani dodatočne schválené,
- f) sa na vydaní rozhodcovského rozsudku zúčastnil rozhodca, ktorý bol rozhodnutím podľa § 9 vylúčený pre predpojatosť alebo ktorého vylúčenie účastník rozhodcovského konania pred vydaním rozhodcovského rozsudku nie zo svojej viny nemohol dosiahnuť,
- g) bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania (§ 17),
- h) sú dôvody, pre ktoré možno žiadať o obnovu konania podľa osobitného zákona,
- i) bol rozhodcovský rozsudok ovplyvnený trestným činom rozhodcu, účastníkov konania alebo znalca, za ktorý bol právoplatne odsúdený,
- j) pri rozhodovaní boli porušené všeobecne záväzné právne predpisy na ochranu práv spotrebiteľa.

Podľa § 41 ods. 1 vyššie citovaného zákona žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku možno podať v lehote 30 dní odo dňa doručenia rozhodcovského rozsudku účastníkovi rozhodcovského konania, ktorý podáva žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Ak účastník rozhodcovského konania požiadal o opravu rozhodcovského rozsudku podľa § 36, lehota začína plynúť od doručenia rozhodnutia o oprave rozhodcovského rozsudku.

Je nepochybné, že poisťná zmluva uzavretá medzi účastníkmi je spotrebiteľskou zmluvou v zmysle ustanovenia § 52 a násl. OZ. Základom tohto sporu bolo posúdenie, či rozhodcovská doložka obsiahnutá vo VPP a osobitných zmluvných dojednaniach bola individuálne dojednaná. Odpoveď na túto otázku možno nájsť v § 53 ods. 2 OZ. Individuálne dojednanie v zmysle neho je vylúčené tam, kde spotrebiteľ nemal možnosť ovplyvniť ich obsah. Ak sú zmluvné podmienky už vopred napísané v predtlačenom formulári, potom ťažko možno dospieť k záveru o tom, že by sa mohol meniť ich obsah. Žalovaný správne uviedol, že VPP sú súčasťou poisťnej zmluvy, čo vyplýva priamo zo zákona (§ 788 ods. 3 OZ). Preto aj v prípade, ak by žalobkyňa nepodpísala sporné osobitné zmluvné dojednania, stále by platili VPP, ktoré taktiež obsahovali rozhodcovskú doložku v čl. XV. Spomínané VPP totiž tvoria zákonnú súčasť poisťnej zmluvy, takže nebolo nutné ich podpísať, na čo správne poukázal žalovaný, zároveň to však znamená, že sa nemohol meniť ich obsah. Dôkazné bremeno preukázania individuálneho dojednania spočíva na dodávateľovi teda žalovanom tak, ako to jasne vyplýva z § 53 ods. 3 OZ, ktorý dokonca zakotvuje fikciu o tom, že zmluvné ustanovenia sa nepovažujú za individuálne dohodnuté, opak musí preukázať dodávateľ. V danom prípade žalovaný však toto dôkazné bremeno neunesol a ťažko si možno predstaviť opak v prípade predtlačenej formulára. Žalovaný ako jediný dôkaz označil „Záznam o požiadavkách a potrebách klienta“ zo dňa 27.8.2008 podpísaný žalobkyňou. Ten je opäť v predtlačenom formulári (okrem následných koloniek týkajúcich sa predmetu poistenia a poistného). V predtlačenej časti formulára je uvedené, že v prípade vzniku sporov vyplývajúcich zo sprostredkovania poistenia je možné na ich mimosúdne vyrovnanie využiť inštitút rozhodcovského konania v zmysle zákona č. 244/2002 Z.z. a VPP poisťovne platných od 21.5.2007. Uvedená veta je však absolútne bezvýznamná pre tento spor, nepreukazuje, že boli poskytnuté informácie spotrebiteľovi o rozhodcovskom konaní, ale upozorňuje len na možnosť riešenia sporov v rozhodcovskom konaní, navyše nie sporov z poistenia, ale zo sprostredkovania poistenia a nie v zmysle aktuálnych VPP (v danom prípade platných od 1.1.2009), ale skorších VPP - platných od 21.5.2007. Navyše z výpovede žalobkyne a svedkyne O. Z. jasne vyplývalo, že k žiadnemu individuálnemu vyjednávaniu nedošlo.

Napriek snahe žalovaného spochybníť aktuálnu právnu úpravu konkrétne § 53 ods. 4 písm. r/ OZ, jeho závery sú právne irelevantné. Dané zákonné ustanovenie je platné a v zmysle neho spornú rozhodcovskú doložku je potrebné považovať za neprijateľnú podmienku.

Žalovaný preukazoval individuálne dojednanie rozhodcovskej doložky aj dodatkom č. 2 k VPP (č.l. 147). V ňom v bode 7 sa uvádza, že XVII. časť VPP sa dopĺňa o odsek 11 b/, ktorý znie: „Pokiaľ poisťník uzavrel poisťnú zmluvu po 21. 5. 2007 a pokiaľ k právnomu režimu podľa XV. časti týchto VPP podpisom VPP a zároveň podpisom bodu 2 osobitných zmluvných dojednaní pristúpil, má právo XV. časť týchto VPP odmietnuť v lehote 30 dní od vydania dodatku č. 2 k VPP“. Uvedený dodatok je zo dňa 15.12.2008, neobsahuje žiadne podpisy účastníkov. Za pozornosť stojí, že nebol predložený ani Arbitrážnemu súdu, keďže nenachádza sa v jeho spise, ktorý súd má k dispozícii. Javí sa, že si ho zhotovil žalovaný bez toho, aby ho predložil žalobcovi po vyše roku od uzavretia poisťnej zmluvy, zrejme v snahe vyvodiť záver o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky. Rozhodcovská zmluva, za ktorú sa považuje aj rozhodcovská doložka, však musí mať písomnú formu, inak je neplatná a musí byť obsiahnutá v dokumente podpísanom zmluvnými stranami (! 4 ods. 1, 2 zákona č. 244/2002 Z.z.). Rozhodne teda spomínaný žalovaný vyrobený dokument nemožno považovať za rozhodcovskú doložku, prípadne jej dodatok a je bez právnej relevancie. Navyše podľa súdu aj v prípade, ak by žalobkyňa podpísala spomínaný dodatok, nič by to nemenilo na závere o tom, že rozhodcovská doložka nebola individuálne vyjednaná, o čom sa súd zmienila vyššie a je právne irelevantná aj vzhľadom na to, že rozhodcovská doložka ako neprijateľná zmluvná podmienka je zo zákona neplatná (§ 53 ods. 5 OZ). Ide o jej absolútnu neplatnosť zo zákona s účinkami ex tunc. Odstúpiť pritom možno len od platného právneho úkonu.

Pri posudzovaní spotrebiteľských zmlúv je potrebné si uvedomiť, že nie je dôležité to, že spotrebiteľ zmluvu podpísal a s podmienkami zmluvy súhlasil. Ustanovenia zmluvných podmienok, ktoré sú formulárove predtlačené a neumožňujú jednoznačne slabšej strane (spotrebiteľovi) ich modifikáciu, predstavujú možnosť vyvolania nepriaznivých následkov na strane spotrebiteľa (nález Ústavného súdu ČR III. US 562/12 zo dňa 24.10.2013, I. US 199/11). Tento uhol pohľadu spočívajúci v rozhodujúcom princípe a to princípe ochrany práva spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany je rozhodujúci pri spotrebiteľských právnych vzťahoch. Ani argumentácia žalovaného o vylúčení posudzovania neprijateľných zmluvných podmienkach v poisťných zmluvách s ohľadom na smernicu Rady 93/13/EHS neobstojí. Súd svoje rozhodnutie vyvodil z právnych noriem, na ktoré poukázal vyššie a tie sú v súlade s európskou právnou úpravou a judikatúrou. Navyše príslušná časť smernice sa netýka rozhodcovskej doložky, ale podmienky vyplývajúcej z poisťného rizika.

Súd pri rozhodovaní si osvojil právne závery vyslovené Najvyšším súdom SR v rozhodnutia 6MCdo 9/2012, 6Cdo 1/2012, 6Cdo 3/13, 6ECdo 7/13 a teda nesúhlasí so závermi rozhodnutí, na ktoré poukázal žalovaný a ktoré prijali sudy nižšieho stupňa. Pokiaľ ide o uznesenie Najvyššieho súdu SR 3MCdo 14/11, na ktoré poukázal žalovaný, to neobsahuje jednoznačný právny záver, ale vytyka súdom nedostatočné odôvodnenie rozhodnutí, týkajúceho sa posúdenia možnosti odstúpenia od rozhodcovskej doložky. Nález Ústavného súdu SR, o ktorý taktiež žalovaný sa opieral, sa týka procesných nedostatkov postupu všeobecných súdov v súvislosti so zásadou kontradiktórnosti, ktorej porušenie znamenalo zásah do konkrétnych ústavných práv žalovaného, nerieši (a ani z pohľadu jeho kompetencie nemôže) nahrádzať všeobecné sudy a preskúmavať ich právne názory, okrem prípadov arbitrážnych rozhodnutí. Ústavný súd teda vecne sporný problém - otázku platnosti rozhodcovskej doložky neposudzoval.

Súd sa teda stotožnil s právnymi názormi vyslovenými senátom Najvyššieho súdu SR 6Cdo. Konkrétne v rozhodnutí 6Mcdo 9/12 Najvyšší súd SR uviedol: „Návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy sa má predložiť spotrebiteľovi takým spôsobom, aby z neho bolo zrejmé, že spotrebiteľovi sa poskytuje možnosť voľby prijať alebo neprijať návrh na riešenie prípadných sporov výlučne v rozhodcovskom konaní a aby bolo z neho tiež zrejmé, že mu boli poskytnuté aj jasné a zrozumiteľné informácie týkajúce sa výlučného riešenia sporov v rozhodcovskom konaní. Rozhodcovská zmluva uzavretá so spotrebiteľom ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie, musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o možnosti voľby medzi viacerými riešeniami a o tom, čo tá ktorá voľba konkrétne znamená“.

Ďalšie rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 6Cdo 1/12 sa týka žalovaného a aj v ňom Najvyšší súd SR dospel k záveru o neplatnosti rozhodcovskej doložky z dôvodu, že nebola individuálne dojednaná a že spôsobuje nevyváženosť v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Rozhodcovská doložka bola totiž dohodnutá už podpisom poisťnej zmluvy, keďže sa v nej výslovne uvádzalo, že jej súčasťou sú ako predtlačený formulár VPP pre životné poistenie a teda aj rozhodcovská doložka obsiahnutá v XV. časti a to bez ohľadu na to, že účastníci podpísali (taktiež formou predtlačeného

formuláru) osobitné zmluvné dojednania odkazujúce na tú istú rozhodcovskú doložku uvedenú v poistných podmienkach.

Ten istý právny záver bol vyslovený aj v ďalšom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR 6Cdo 3/13 zo dňa 13.3.2013 a 6ECdo 7/13 zo dňa 26.6.2013.

Súd poukazuje na to, že spotrebiteľ podpísal rozhodcovskú doložku, pretože inú možnosť nemal, pokiaľ chcel uzatvoriť poistnú zmluvu. Žalovaný nepreukázal, že by žalobkyňa ako spotrebiteľka bola informovaná o rozhodcovskom konaní ako inštitútu, o jeho rozdieloch v porovnaní so súdnym konaním, o rokovacom poriadku rozhodcovského súdu. Opäť je potrebné zdôrazniť, že princíp ochrany práv spotrebiteľa je dôležitejší ako princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje), na čo poukázal aj Najvyšší súd SR v spomínanom rozhodnutí 6MCdo 9/12. Vykonané dôkazy - výpoveď žalobcu a svedkyne Z. vylučujú poskytnutie týchto informácií.

Rozhodcovský súd si podľa rozhodcovskej doložky vyberá sám žalovaný. Už táto okolnosť vyvoláva pochybnosti o nezáujatosti rozhodcovského súdu, keďže aj jeho činnosť má charakter podnikania. Aj Ústavný súd ČR v náleze II. US 2164/10 zo dňa 1.11.2011 uviedol, že v rozhodcovskom konaní ide o vyjasnenie a urovnanie vzájomných práv, ktoré sa realizujú činnosťou rozhodcu v zastúpení strán, ktoré na rozhodcu zmluvou delegovali svoju vôľu. Preto rozhodcovské konanie nie je konaním súdneho typu a to vedie k prísnejšiemu nazeraniu na rozhodcovskú doložku a jej náležitosti tak, aby nepredstavovali neprimerané podmienky v spotrebiteľských zmluvách a teda nevyvolávali nerovnováhu medzi účastníkmi konania a nevedli k značnej procesnej nevýhode jedného z účastníkov. Táto procesná nerovnováha môže spočívať aj v zbavení spotrebiteľa ochranných ustanovení právneho poriadku o ochrane spotrebiteľa napr. formou rozhodovania na základe zásad spravodlivosti. Ústavný súd ČR ďalej uvádza, že to, aby rozhodcovská doložka v spotrebiteľských zmluvách bola platne dojednaná, predpokladá predovšetkým transparentné pravidlá pre určenie rozhodcu. V tejto súvislosti možno poukázať aj na ďalší nález Ústavného súdu ČR IV. US 2735/11 zo dňa 3.4.2012, v ktorom sa zdôrazňuje, že právo na zákonného sudcu zaručené v čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd sa primerane vzťahuje aj na rozhodcovské konanie. Ak sa výber rozhodcu neurčil podľa transparentných pravidiel, nemôže byť akceptovateľný ani výsledok tohto rozhodovania.

V náleze Ústavného súdu ČR II. US 2164/10 sa ďalej uvádza, že rozhodcovské konanie musí zaručovať procesné práva porovnateľné s konaním, ktoré by bolo na mieste v prípade, ak by spotrebiteľ neuzavrel rozhodcovskú doložku (napr. ústnosť, priamosť konania, odvolacia inštancia, absencia iných prekážok v uplatnení spotrebiteľských práv). Podmienky ustanovenia rozhodcu a dohodnuté podmienky procesného charakteru musia garantovať rovnaké zaobchádzanie, čo vo vzťahu spotrebiteľ - podnikateľ znamená zvýšenú ochranu slabšej strany, teda spotrebiteľa.

Vychádzajúc z vyššie uvedených myšlienok s poukazom na rokovací poriadok Arbitrážneho súdu Košice, ktorý je súdu a nepochybne aj žalovanému známy z iných súdnych sporov (napr. 11C 424/2012) možno dospieť k záveru o poškodení procesných práv spotrebiteľa, pretože jednoznačne znevýhodňuje spotrebiteľa oproti súdnemu konaniu. Možno poukázať napr. na zásadu písomnosti rozhodcovského konania; na to, že spotrebiteľ má síce možnosť žiadať nariadiť pojednávanie, ale len za poplatok 36 Eur, navyše musí platiť aj paušál na správne náklady, ktorý je odstupňovaný podľa hodnoty sporu (od 84 do 6.000 Eur); na podanie odporu voči rozhodcovskému rozsudku je stanovená neúmerne krátka 5 dňová lehota; fikcia o doručení rozsudku platí aj v prípade, že adresát sa nezdržiava na adrese doručovania; v prípade procesných úkonov je podmienkou prijatia takéhoto procesného úkonu zaplatenie príslušného poplatku (v tomto prípade podmienkou na podanie odporu je zaplatenie 72 Eur); nie je upravené oslobodenie od poplatku v dôsledku hmotnej núdze spotrebiteľa a pod.

Súd teda dospel k záveru o tom, že zmluvná podmienka obsahujúca rozhodcovskú doložku v čl. XV. VPP, ale aj v osobitných zmluvných dojednaniach v ods. 3 je neprijateľná a teda neplatná a preto žalobe vyhovel. Zároveň tým bol daný aj zákonný dôvod pre zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ods. 1 písm. c/ zákona č. 244/2002 Z.z. Ďalšími uplatnenými dôvodmi zrušenia rozhodcovského rozsudku sa súd nepovažoval za potrebné zaoberať, pretože bolo by to nadbytočné. Rozhodujúci bol pre rozhodnutie uznaný dôvod podľa § 40 ods. 1 písm. c/ s dôsledkom záveru o nedostatku právomoci rozhodcovského súdu, keďže ďalší dôvod uplatnený žalobu takýto dôsledok nemá (§ 43 citovaného zákona).

Celkové správanie sa žalovaného voči poisťníkom počnúc zakomponovaním sporného článku do objemovo rozsiahlych VPP týkajúceho sa či už rozhodcovskej doložky alebo čl. XVII. zakladajúceho právo na vymáhanie vrátenia provízií vyplatených sprostredkovateľovi poistenia od poisťníka „skrytého“ opäť v rozsiahlych záverečných ustanoveniach, neinformovaní poisťníka o dôsledkoch zániku poistenia v súvislosti s daným článkom a uplatnením príslušnej pohľadávky, ale rovno doručenie rozhodcovského rozsudku možno hodnotiť ako správanie v hrubom rozpore s pravidlami morálky. Pre súd je nepochopiteľné aj to, že žalovaný uplatňuje voči žalobkyni vrátenie provízie za sprostredkovanie poistenia, hoci sprostredkovateľ poistenia tieto provízie vrátil, ako to uviedla vo svojej výpovedi svedkyňa Jana Palenčárová. Takýto postup je v hrubom rozpore s pravidlami morálky.

Rozhodne sa nemožno stotožniť s názorom žalovaného o tom, že zákonný dôvod zrušenia rozhodcovského rozsudku musí byť uvedený už v žalobnom petite, zo žiadneho právneho predpisu takýto záver nevyplýva. Podobne bezvýznamná je aj skutočnosť, že žalobkyni nepodala odpor voči rozhodcovskému rozsudku. Žalovaný by si mal uvedomiť, že namieta sa neplatnosť rozhodcovskej doložky, ktorá spôsobuje nedostatok právomoci rozhodcovského súdu a teda nezáväznosť (ničotnosť) jeho rozhodcovského rozsudku. Bolo by nezmyselné vyžadovať od žalobkyne, aby voči takémuto paaktu mala podávať odpor, navyše zo zákona o rozhodcovskom konaní nevyplýva povinnosť pred podaním žaloby o zrušení rozhodcovského rozsudku využiť opravné prostriedky voči nemu.

Výrok o trovách konania vyplýva z ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p. Úspešnej žalobkyni súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia za tieto úkony právnej služby. Prevzatie a príprava zastúpenia 25.6.2013, podanie žaloby 16.7.2013, písomné vyjadrenie k odvolaniu voči uzneseniu o odklade vykonateľnosti rozhodnutia zo dňa 10.9.2013, písomné vyjadrenie k vyjadreniu žalovaného zo dňa 25.2.2014 a účasť na pojednávaní 5.3.2014 a 2.4.2014. Tarifná odmena za 1 úkon právnej služby podľa § 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. za úkony z roku 2013 predstavuje 60,07 Eur a za úkony z roku 2014 predstavuje 61,87 Eur. Aj keď žalobkyňa požadovala priznať plnú odmenu aj za písomné vyjadrenie k odvolaniu voči uzneseniu o odklade vykonateľnosti rozhodnutia súd priznal len polovičnú odmenu s poukazom na § 13a ods. 2 písm. b/ citovanej vyhlášky, keďže toto vyjadrenie sa netýka veci samej. Napokon bol pripočítaný aj režijný paušál s poukazom na § 16 ods. 3 vyhlášky a to 3 x 7,81 Eur a 3x 8,04 Eur.

Žalobkyňa bola v konaní osobne oslobodená od súdneho poplatku s poukazom na § 4 ods. 2 písm. za zákona č. 71/1992 Zb. v znení neskorších noviel o súdnych poplatkoch, keďže jej žalobe súd vyhovel, k zaplateniu súdneho poplatku zo žaloby bol zaviazaný žalovaný s poukazom na § 2 ods. 2, § 5 ods. 1 písm. h/ citovaného zákona. Jeho výška vyplýva z položky 1 písm. b/ Sadzobníka súdnych poplatkov.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia cestou tunajšieho súdu na Krajský súd v Prešove.

Podľa § 205 ods. 1 O.s.p. v odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 42 ods. 3 O.s.p.) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, v čom sa toto rozhodnutie alebo postup súdu považuje za nesprávny a čoho sa odvolateľ domáha.

Podľa § 205 ods. 2 O.s.p. odvolanie proti rozsudku alebo uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej, možno odôvodniť len tým, že

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 O.s.p.,
- b) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- d) súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- e) doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené (§ 205a O.s.p.),
- f) rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Podľa § 205 ods. 3 O.s.p. rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda a dôvody odvolania môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na odvolanie.

Podľa § 251 ods. 1 O.s.p., ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.